

25. 7. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

O dvou relativně častých „předsudcích“ ve zdravotnictví aneb svobodný přístup k lékaři

O českém zdravotnictví toho bylo v posledních týdnech a měsících napsáno nepřeberně, většina autorů se věnovala zásadním - někdy až takřka galaktickým - systémovým problémům, já si takové ambice v předloženém textu nekladu. Zaměřím se na vyvrácení dvou rozšířených pověr o přístupu pacientů k lékařské péči. Záměrně tak učiním stručně! Autor si je zde vědom slov bývalého českého ústavního soudce V.Cepla, který v jednom z rozhlasových pořadů (vysílaných veřejnoprávním rozhlasem ČRo), kritizoval současný trend mnohých právních vědců (a právníků vůbec), kteří to, co by se dalo napsat na 5 stran „roztáhnou“ na 20 stran a mylně se domnívají, že pak se pak článek stane přínosnějším.

V poslední době jsem se setkal se zkreslenými představami o tom zda může jít občan na prohlídku k odbornému lékaři i bez doporučení od svého praktického lékaře. Např. k ortopedovi, na alergologii či ke kožnímu lékaři.

Z praxe je mi známo, že někteří odborní lékaři a lékařky podmiňují poskytnutí zdravotní péče doporučením praktického lékaře , ale zmíněná aplikační praxe není v souladu s dnešní legislativou garantující svobodnou volbu lékaře.

In media res: Ano právo **jít na vyšetření k odbornému lékaři** i bez doporučení od svého praktického lékaře. pojištěnec skutečně má, díky principu svobodné volby lékaře.

Existuje zde jedna výjimka, a to je překročená kapacita odborného lékaře ke kterému by „pacient z ulice“ chtěl jít na vyšetření.

Dle ustanovení čl. 31 Listiny základních práv a svobod (tedy normy té nejvyšší právní síly) má každý právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.

Zákony, které provádí výše uvedené ustanovení LZPS jsou zejména zákon č. [20/1966](#) Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

V citovaných právních předpisech je poté závazně stanoveno také právo na svobodnou volbu lékaře, jako jeden ze výchozích principů, na němž je vztah lékaře a pacienta v ČR postaven.

Připomeňme si ustanovení § 9 zákona č. [20/1966](#) Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů: Občanům s výjimkou osob ve výkonu zabezpečovací detence, vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody se umožňuje *volba lékaře, klinického psychologa a zdravotnického zařízení.*

Dodejme, že možnost volby se netýká závodní preventivní péče (tu zajišťuje zaměstnavatel) a zdravotnických zařízení v případech, kdy jsou tato zařízení příslušným orgánem ochrany veřejného

zdraví stanovena k provedení protiepidemických opatření.

Výše napsaným nikterak nepopírám, že někteří lidé navštěvují specializované lékaře s bagatelními zdravotními potížemi, se kterými by stačilo navštívit praktického lékaře – jak se lidově říká „u nás na středisku“. Nicméně současně též platí, že spousta pojištěnců přijde k lékaři se svými obtížemi příliš pozdě. Netřeba myslím dodávat, že čím dříve je nemoc odhalena, tím větší je šance na její zdařilou a rychlou léčbu. Jak známo mnoho lidí přijde k lékaři, až když je k tomu donutí vážné (či až kritické) obtíže, což bývá mnohokrát pozdě a leckdy i s nevratnými zdravotními důsledky.

Mezi čtenáři tohoto prestižního listu je jistě mnoho těch pro které čas je velkou vzácností, proto se mnohdy stává, že odkládají návštěvu specialisty jen proto, že se mylně domnívají že by předtím museli jet např. přes půl města pro doporučení od „obvodáka“, a v čekárně tam třeba chytit chřipku. Jak jsem již napsal výše, není tomu tak.

Do budoucna (návrh Hegerova Ministerstva zdravotnictví ČR) se uvažuje o zvýšení poplatku za návštěvu ambulantního specialisty bez doporučení praktického lékaře až na 200 korun (a jak tomu v českém právu bývá, uvažuje se o tom, že budou z této částky existovat výjimky). Nyní tento poplatek činí 30 Kč.

Z pohledu pracovního práva by zajímavou situací bylo, pokud by se zaměstnanec vypravil v pracovní době s *neodkladným* zdravotním problémem k odbornému lékaři a ten by jej nepřijal s tím, že nemá doporučení od „praktika“. Připomeňme si, že zaměstnanec zde má právo na pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu v režimu Nařízení vlády č. [590/2006](#) Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci. Mám za to, že tato situace by nemohla být k tíži zaměstnance, jelikož on zákon neporušil – k neuskutečnění vyšetření by došlo protiprávním postupem ze strany odborného lékaře nikoliv zaměstnance – pacienta.

Podtrženo a sečteno: Pacient/ka v dnešní době může jít bez doporučení přímo ke specialistovi a ten jej musí přijmout, pokud má volné kapacity.

Spádová nemocnice

Často se setkávám s dotazem - mohu vyhledat lékařskou pomoc v jakékoliv nemocnici či musím jít jen do nemocnice v mé spádové oblasti, podle místa mého trvalého bydliště?

Podle ustanovení §11 odst.1 zákona č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění, má každý pojištěnec právo na **svobodnou volbu zdravotnického zařízení** – tedy i nemocnice. V dnešní době není určeno spádové území nemocnic, které by bylo pro pacienta závazné. Nemocnice smí legálně odmítnout pacienta jen v případě, že neposkytuje péči v daném oboru anebo, že má plně vytíženou kapacitu. Každé odmítnutí převzetí pojištěnce do péče musí být lékařem pojištěnci písemně potvrzeno! Právní nárok na toto písemné potvrzení vzniká přímo z ustanovení §11 odst.1 písm. b) (věta poslední) zákona č. [48/1997](#) Sb. o veřejném zdravotním pojištění.

Nemocnice nesmí v žádném případě pacienta odmítnout ošetřit, pakliže se jedná o neodkladnou péči.

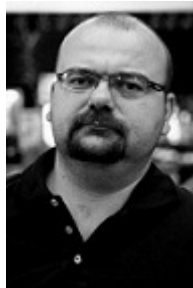
Veřejnost někdy mate následující skutečnost.

Zdravotnická zařízení v Česku zřizují ministerstvo zdravotnictví ČR, kraje v samostatné působnosti, obce, fyzické a právnické osoby. Zdravotnická zařízení zřizovaná ministerstvem zdravotnictví, kraji v samostatné působnosti a obcemi jsou dle § 39 odst.2 z.č.[20/1966](#) Sb. povinna poskytovat zdravotní péči ve spádových územích stanovených vyhláškami ministerstva zdravotnictví – těmi nyní jsou. vyhláška č. 242/1991 Sb ministerstva zdravotnictví České republiky, o soustavě zdravotnických

zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi a vyhláška č. [394/1991](#) Sb., o postavení, organizaci a činnosti fakultních nemocnic a dalších nemocnic, vybraných odborných léčebných ústavů a krajských hygienických stanic v řídicí působnosti ministerstva zdravotnictví České republiky.

Silným hlasem nutno zdůraznit, že se zde jedná o závazek pro nemocnice (zdravotnická zařízení) nikoliv pro pacienta. Svobodná volba zdravotnického zařízení není výše zmíněnými spádovými oblastmi nikterak dotčena! Ba naopak lékař nemůže odmítnout pojištěnce ze stanoveného spádového území.

Podtrženo a sečteno: Ze zákona tedy není možné pacienty odkazovat na nutnost ošetření resp. hospitalizace jen v tzv. spádové nemocnici, tento postup je contra legem.

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.,
odborný asistent na PF MU v Brně

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)